

ताल(लि)कट पु० देशभेदे स च देशः इ० स० १४ अ०
कूर्म विभागे दक्षिणस्यासक्तः । अथ दक्षिणेनेत्युपक्रमे “का-
लाजिनसौरिकीर्णताल(लि)कटाः” ।

तालकन्द न० तालस्येव कन्दस्य । तालमूल्याम् “कसेरु
कोविदारश्च तालकन्दं तथाभिषम्” प्रा० त० वायुपु० ।
“तालकन्दं तालमूलीति प्रसिद्धम्” रघु० ।

तालकाभ पु० तालकस्येवाभा यस्य । १ हरितवर्णे हेम०
२ तद्वति त्रि० ।

तालकी स्त्री तालकस्येयम् अथ ङीप् । तालजमट्टभेदे (ताड्डी)
तालकेतु पु० तालस्तालचिह्नितः केतुरस्य । भीष्मे । “तासां
प्रसूततो भीष्मस्तालकेतुर्व्यरोचत” भा० उ० १४८ अ० ।

तालक्षीर पु० तालजातं क्षीरमिव शुभ्रत्वात् । (तालेर चिनि)
शर्कराभेदे राजनि० । स्वार्थे क । तालक्षीरक । तत्त्वार्थे ।

तालगर्भ पु० इत० । (तालेर भेति) तालमज्जनि । “भ्रम-
पित्तसृग्गाश्ववस्तदुरधैः करिहस्तच्छिदये सतालगर्भैः” इ०
स० ५० अ० ।

तालङ्ग पु० ताडङ्ग+डस्य लः । ताडङ्गे भूषणे शब्दार्थचि० ।

तालचर पु० १ देशभेदे २ तद्देशवासिषु इतद्गृपेष् व० व० ।
अभ्यास्तालचराश्चैव चुचुपा रेणुपास्तथा” भा०
उ० १३६ अ० ।

तालजङ्घ पु० ताल इव जङ्घा यत् । १ देशभेदे २ तद्देशवासिषु
इतद्गृपेष् च व० व० । “स हैहयान् समुत्साद्य तालजङ्घांश्च
भारत !” भा० व० १०६ अ० । “हैहयानामुदावर्त्तो
नीपानां जनमेजय ! । वङ्गस्तालजङ्घानां क्रधाना-
सुद्धतो वसुः” भा० उ० ७३ अ० । “तालजङ्घं महा-
श्वतमौर्वैशैकेन नाशितम्” भा० अ० १५३ अ० । ४ गृह-
भेदे “निर्मांशास्तालजङ्घाश्च व्यादितास्याः भयङ्कराः”
इत्युपक्रमे “एते यद्वाश्च सततं रक्षन्तु मम सर्वतः”
हरिवं० १६८ अ० । “कण्ठपृष्ठग्रीवाजङ्घञ्च” पा० अस्या-
द्युदात्तता । [तालप्रलम्बे शब्दार्थचि० ।

तालजटा स्त्री तालस्य जटेव । तालदृक्षस्य जटाकारे पदार्थे

तालध्वज पु० तालः ध्वजोऽस्य । बलदेवे “सरस्वत्या-
स्तटे जातं नगं तालध्वजो बली” भा० श० ३८ अ० ।
“नातिदूरं ततो गत्वा नगं तालध्वजो बली” ५५ अ० ।
“अस्ति तालध्वजा नाम नगरी त्विदशोपमेति” पद्मपु०
क्रियायोगसारीक्ते २ पुरीभेदे स्त्री ।

तालनवमी स्त्री तालोपहारा नवमी शा० त० । भाद्र-
शुक्लनवम्यां “मासि भाद्रपदे या स्यान्नवमी वङ्गचेतरा ।

तस्यां संपूज्य वै दुर्गामश्वमेधफलं लभेत्” । संवत्सरकौ०
धृतगरुडपुराणवचनम् इयमेव तालनवमी ख्याता

तालपत्र न० तालस्य पत्रमिव । १ कर्णभूषणभेदे ताडङ्गे ।
अमरः । इत० । २ तालस्य पत्रे च । “क्वचित् विधवयेव
उन्मत्ततालपत्रया” काद० ।

तालपत्रिका स्त्री तालस्य पत्रमिव पत्रमस्याः ङीप् संज्ञायां
कन् ह्रस्वः । तालमूलीदृक्षे राजनि० ।

तालपत्री स्त्री तालस्य पत्रमिव पत्रमस्याः ङीप् । मूषिकपण्ड्याम्
राजनि० । “अपामार्गोऽश्वगन्धा च तालपत्री सुवर्चला” सुश्रु०

तालपर्ण न० स्त्री० ताल इव खड्गमुष्टिरिव पर्णमस्य ।
१ सुरानामदृष्ये शब्दच० । स्त्रीत्वपक्षे पाककर्णेति ङीप् ।
सा च २ मधुरिकायां जटाधरः ।

तालपुष्पक न० तालः खड्गमुष्टिरिव पुष्पमस्य कप् । १ प्रपौ-
ण्डरीके शब्दर० । इत० । २ तालदृक्षकृष्णमे च ।

तालप्रलम्ब न० ताले दृक्षे प्रलम्बते प्र+लम्ब-ञच् । ताल-
दृक्षस्य जटायाम् राजनि० । तथा “तालप्रलम्बञ्च भङ्ग-
क्षतरुजापहम्” राजनि० । [बलदेवे त्रिका० ।

तालभृत् पु० तालं ध्वजरूपेण विभर्त्ति ष्ट-किप् इत० ।

तालमर्दल पु० तालस्य तालार्थं मर्दल इव । १ वाद्यभेदे हारा०

तालमूली स्त्री० तालस्य मूलमिव मूलमस्याः ङीप् । सुप्रख्याम् ।
स्वार्थे क । तालमूलिका २ दोर्घकन्दायायाम् ।
सुप्रख्याम् । “तालमूली तु विद्वद्भिर्मुप्रलीति निगद्यते ।
ससली मधुरा दृष्या वीर्योष्णा दृंहणी शुकः । तिक्ता
रसायनी हन्ति शुद्विजात्यनिलं तथा” “क्रौञ्चोद्गरासभा-
स्योनि श्वदंष्ट्रातालमूलिका । अजमोदा कदम्बस्य
मूलं नागरमेव च” सुश्रु० ।

तालयन्त्र न० सुश्रुतोक्ते शल्योद्धारणार्थं यन्त्रभेदे ।
“तालयन्त्रे द्वादशाङ्गुले मत्स्यतालवदेकतालद्वितालके
कर्षणासानाङ्गीशल्यानामाहरणार्थम्” सुश्रु० ।

तालरेचनक पु० तालेन रेचयति चु० रिच-ल्यु स्वार्थे क ।
नटे शब्दर० । तालवेचनकेति तत्र पाठान्तरम् तत्त्वार्थे ।

ताललक्षण पु० तालो लक्षणं ध्वजोऽस्य । बलरामे हेमच०

तालवन न० इत० । इन्द्रावनस्ये तालपचुरे वनभेदे “गो-
वर्द्धनस्योत्तरतो यमुनातीरमाश्रितम् । दृष्ट्वाते ततो
वीरौ रम्यं तालवनं महत्” हरिवं० ७० अ० । २ तालानां
वने च । “सुगण्डतालवनानीव स चकार रथव्रजान्”
भा० भी० ११७ अ० ।

तालद्वन्द्व न० ताले करतले द्वन्द्वं बन्धनमस्य, तालस्येव द्वन्द्व-